

Het grote abonnementenonderzoek 2024

Deel 1: abonnementen voor jeugd en jongvolwassenen

Christianne Spigt

Bibliotheken bieden verschillende soorten abonnementsvormen met uiteenlopende voorwaarden: jongeren die na hun zeventiende gratis lid mogen blijven, boetevrije bibliotheken, boeken lenen met een app en nog vele andere varianten. In 2009 publiceerden Frank Huysmans en Luc Röst een onderzoek over de grote hoeveelheid verschillende abonnementen. Jongeren van zestien en zeventien jaar betaalden toen nog een lidmaatschapsbijdrage bij een deel van de bibliotheken.¹ Inmiddels is de wet veranderd en is het lidmaatschap voor jeugd tot en met 17 jaar gratis.² Een mooi moment om de verschillende abonnementsvormen eens op een rij te zetten en te kijken naar verschillen en overeenkomsten tussen bibliotheken.

BiSC bekeek de websites van 132 bibliotheekorganisaties en dook in de meest opvallende overeenkomsten en verschillen in het aanbod van abonnementen.³ Wat kost een abonnement? Voor welke doelgroep is het bedoeld? Hoeveel boeken mag je met een abonnement lenen en hoe lang? Deze gegevens hebben we verzameld en geanalyseerd. De gegevens zijn van november 2024.

Dit eerste artikel gaat over abonnementen voor jeugd en jongvolwassenen. Abonnementen voor volwassenen bespreken we in een volgend artikel.

Abonnementen voor jeugdleden van 0 tot en met 17 jaar

Alle bibliotheekorganisaties hadden een gratis jeugdabonnement voor leden van 0 tot en met 17 jaar. Bij twee organisaties werd volgens de website wel een klein bedrag gerekend als inschrijfkosten (€ 2,50 en € 2,75). De voorwaarden van de gratis jeugdabonnementen zijn in onderstaande tabel samengevat.

Voorwaarden van gratis jeugdabonnementen 0 t/m 17 jaar (november 2024)	
Leentermijn	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de meeste organisaties drie of vier weken (beide 48%); - Bij 4% van de organisaties was de leentermijn zes weken.
Max. aantal boeken tegelijk lenen	Varieert tussen max. 6 boeken en een onbeperkt aantal boeken tegelijk: <ul style="list-style-type: none"> - Maximum < 10 boeken bij 11% van de organisaties; - Maximum 10-15 boeken bij 72% van de organisaties; - Maximum > 15 boeken bij 16% van de organisaties; - (Maximum onbekend bij 2% van de organisaties).
Te-laat-geld	<ul style="list-style-type: none"> - Geen te-laat-geld (=boetevrij) bij 40% van de organisaties; - Wel te-laat-geld bij 55% van de organisaties; - Te-laat-geld vanaf 12 of 13 jaar bij 2% van de organisaties; - (Te-laat-geld onbekend bij 4% van de organisaties).

'Plusabonnement' voor jeugdleden

12% van de organisaties hadden naast het gratis jeugdabonnement ook een betaald 'plusabonnement' voor jeugdleden. Vaak hebben deze abonnementen extra gunstige voorwaarden, zoals een langere leentermijn of 'boetevrij' lenen.

Abonnementen voor jongvolwassenen

59% van de organisaties bood één of meer abonnementen voor jongvolwassenen. Dit is inclusief de abonnementen met CJP- en studentenkorting. De maximumleeftijd verschilde per bibliotheek en lag tussen de 18 en 30 jaar.

Er zijn vier typen abonnementen voor jongvolwassenen te onderscheiden:

1. Gratis verlengd jeugdabonnement;
2. Gratis jongvolwassenen-abonnement met beperkt aantal uitleningen;
3. Betaald abonnement of betalen per lening;
4. Korting voor studenten en CJP-leden.

1. Gratis verlengd jeugdabonnement

Een gratis verlengd jeugdabonnement heeft dezelfde voorwaarden als een jeugdabonnement, maar heeft geen recht op toegang tot de Online Bibliotheek. Voor de Online Bibliotheek geldt vanaf 18 jaar een drempelbedrag van € 21,00 voor beperkte toegang, en € 42,00 voor volledige toegang.⁴

Dit abonnement werd op de websites ook wel gepresenteerd als een apart abonnement voor jongvolwassenen, maar waarbij de voorwaarden dan overeenkwamen met het jeugdabonnement. Bij één organisatie waren de voorwaarden voor jongvolwassenen zelfs gunstiger dan voor jeugd (zoals een twee keer zo lange leentermijn).

12% van de organisaties bood een verlengd gratis jeugdabonnement. Bij zes organisaties was de maximumleeftijd 18 jaar, bij vijf organisaties was de maximumleeftijd 20-25 jaar en bij vijf organisaties was de maximumleeftijd 26 of 27 jaar.

2. Gratis jongvolwassenen-abonnement met beperkt aantal uitleningen

Dit abonnement is ook gratis (of maximaal € 3,50 inschrijfkosten), alleen is het aantal uitleningen beperkt. 9% van de organisaties bood dit abonnement aan. Tien organisaties hadden een abonnement met een maximaal aantal uitleningen per jaar (maximaal 5-20 uitleningen per jaar). Bij één organisatie was het aantal uitleningen per jaar onbeperkt, maar mocht een lid maximaal twee boeken tegelijk lenen.

3. Betaald abonnement of betalen per uitlening

33% van organisaties had één of meer betaalde jongvolwassenen-abonnementen. De voorwaarden verschilden en de contributietarieven lagen tussen de € 10,00 en € 63,75 per jaar. 2% van de organisaties had een gratis jongvolwassenen-abonnement waarbij leengeld moest worden betaald.

4. Korting voor studenten en CJP-leden

10% van de organisaties had een speciaal tarief voor studenten. Bij één van deze organisaties hoefden studenten geen contributie te betalen, alleen € 3,00 inschrijfkosten. Verder vermeldde 4% van de organisaties CJP-korting op hun website. CJP is het cultureel jongerenpaspoort voor jongeren onder de 30 jaar.

Conclusies

Iedere bibliotheekorganisatie bood in 2024 een gratis abonnement aan voor jeugdleden tot en met 17 jaar. De grootste verschillen tussen jeugdabonnementen lagen in het maximaal aantal geleende items en het wel of niet betalen van te-laaf-geld.

Ook jongvolwassenen zijn steeds vaker gratis lid. Waar in 2009 jeugdleden van 16 en 17 jaar soms nog moesten betalen voor hun lidmaatschap, waren er in 2024 bij een aantal bibliotheken gratis abonnementen voor leden tot maximaal 30 jaar.

Wat verder opvalt is dat de vindbaarheid en helderheid van informatie over abonnementen per website verschilt:

Vindbaarheid van abonnementen en voorwaarden op de website

Op sommige bibliotheekwebsites was het lastig om snel de juiste informatie over abonnementen te vinden. Dit gold zowel voor de knop 'lid worden', als de abonnementsvoorwaarden (leentermijn, maximaal aantal boeken, te-laaf-geld). Vooral informatie over te-laaf-geld stond bij veel websites niet in de informatietekst van het abonnement, maar bijvoorbeeld alleen bij 'veelgestelde vragen'. Onze tip: vergemakkelijk de vindbaarheid van basisinformatie, waaronder de abonnementsvoorwaarden, op de website van je bibliotheek.

Ook de maximumleeftijd van een abonnement stond niet altijd duidelijk omschreven. Als er staat '0-18 jaar', betekent dit 0 **tot en met** 18 jaar (dus inclusief de 18-jarigen) en niet 0 tot en met 17 jaar.⁵ Tip: controleer dus of de abonnementsvoorwaarden duidelijk beschreven staan op de website.

Interessante vervolgvragen zijn: wat is het effect van gratis abonnementen voor jongvolwassenen? Hoeveel van deze jongvolwassenen lenen boeken? Wat is het effect op de inkomsten van de bibliotheek? Blijven jongeren door deze abonnementen meer verbonden met de bibliotheek? Dit onderzoek kan als basis dienen voor verder onderzoek.

---

¹ Frank Huysmans en Luc Röst (2009). [Altijd prijs - Werpen tarieven toegangsdrempels op?](#) Den Haag: Vereniging Openbare Bibliotheken.

² [Artikel 13 Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#)

³ De lijst met bibliotheekorganisaties komt grotendeels overeen met het Databestand Bibliotheken 2023 uit de [Gegevenslevering Wsob](#). Als gefuseerde bibliotheken nog twee verschillende abonnementenstructuren hanteerden, werden zij als aparte bibliotheken beschouwd.

⁴ MetdeKB. [Abonnementen online Bibliotheek](#). Bezocht op 19 januari 2025, via <https://www.metdekb.nl/thoughts/3160>.

⁵ Onze Taal. [Is er verschil tussen een kort en een lang \(liggend\) streepje?](#) Bezocht op 22 januari 2025, via [https://onzetaal.nl/taalloket/streepje-kort-of-lang#:~:text=in%20de%20betekenis%20%27tot%20en,min%20teken%20staan%20spaties\)%3B](https://onzetaal.nl/taalloket/streepje-kort-of-lang#:~:text=in%20de%20betekenis%20%27tot%20en,min%20teken%20staan%20spaties)%3B).